

KONINKLIJKE
INRETAIL

**KIES RETAIL.
KIES DICHTBIJ.
KIES VOOR EEN
STERKE LOKALE
ECONOMIE.**

De coronacrisis heeft ons laten zien waar de kwetsbaarheden in de maatschappij liggen en hoe belangrijk ‘dichtbij’ is. Het gaat dan ook over de omgeving waarin we leven en over het dagelijks ontmoeten van mensen. Het herstel van de coronapandemie moet daarom ook gericht zijn op het behoud van de leefbaarheid van Nederland. Daarbij zijn bepalende keuzes nodig tijdens de formatie en in de komende regeerperiode. Met deze brief wil INretail hieraan een constructieve bijdrage leveren door middel van concrete suggesties en verzoeken.

De retail levert een belangrijke bijdrage aan het maatschappelijke en het economisch herstel. Waar winkels zijn, bloeit het. Een kloppend winkelhart straalt af op dorpen en steden. Keuzes die nu gemaakt worden, hebben een direct effect op hoe onze dorpen en steden er in de toekomst uitzien. Gezelligheid - een woord uniek voor Nederland - kenmerkt onze winkelstraten. Het typeert niet alleen sfeer, maar ook dat persoonlijke praatje of advies en het gevoel gehoord te worden. Ondernemers steunen onze gemeenschappen en laten haar leven en die onschatbare waarde mag niet verloren gaan. Een nieuw kabinet dient daarom te kiezen voor een gezonde, toekomstbestendige retail. Niet alleen omdat het om honderdduizenden banen gaat, maar ook om de toekomstige vitaliteit en leefbaarheid in onze dorpen en steden.

Met hartelijke groet,

Koninklijke INretail

De impact van corona op de retail

Nederland heeft een bijzondere, fijnmazige winkelstructuur van 2.500 winkelgebieden. Dat is uniek in Europa en moeten we koesteren, maar deze structuur staat onder druk. Winkels dreigen massaal te verdwijnen en daarmee gaan banen verloren, is de lokale economie in gevaar en verliezen dorpen en steden hun kloppende hart.

Meer winkelleegstand

De leegstand nam voor corona reeds toe en door de pandemie zal het aantal winkels dat verdwijnt stijgen en neemt de leegstand in 2021 naar verwachting met 20% verder toe. Provincies en gemeenten zijn vaak onvoldoende in staat gebleken om het juiste beleid te ontwikkelen om dit tegen te gaan, dan wel ontbraken voldoende financiële middelen om de noodzakelijke transformatie van binnensteden en dorpskernen te realiseren. Corona versnelt de transformatieopgave van winkelgebieden en dit moet daarom met meer voortvarendheid opgepakt worden.

Retail torst enorme schuldenlast

Ondernemers hebben een forse schuldenlast opgebouwd. Die bestaat uit publieke schulden, zoals uitgestelde belastingen en private schulden bij onder meer banken door extra kredieten en door uitgestelde betalingen bij verhuurders en leveranciers. Deze schuldenlast is voor de non-food retail opgelopen tot vele miljarden euro's. Met zo'n schuldenlast kan de retail geen vliegende start maken na de crisis. Voor elke miljard euro openstaande schuld moet de sector 25 miljard euro omzet maken om het terug te kunnen betalen; de helft van de totale jaaromzet non-food. Alle toekomstige winst gaat dan naar schuldaflossing en niet naar investeringen. Daarnaast hebben ondernemers hun pensioen en lijfrenten opgesoupeerd of bij het ontbreken daarvan, zichzelf geen inkomen toegekend. Naast verscholen armoede onder ondernemers en het risico van een privé faillissement, betekenen deze schulden dat ondernemers niet de noodzakelijke investeringen kunnen doen om hun onderneming toekomstbestendig te houden.

Banenverlies bij grootste werkgever

De retail is de grootste private werkgever in Nederland. Eén op de tien werkende Nederlanders heeft een baan in de retail en daarmee is de retail ook een belangrijke lokale werkgever. Met het verdwijnen van winkels door corona, dreigen tienduizenden banen verloren te gaan. De groei van online omzet compenseert dit verlies aan banen niet. Enerzijds, doordat zo omzet wegvloeit naar grote spelers in het buitenland, anderzijds concentreert werk voor online retail zich vaak maar op enkele plekken in Nederland in plaats van verspreid over het land.

Groeiende verschillen zetten druk op retail

De verschillen tussen branches in de retail zijn groot. In 2020 verloren mode- en sportwinkels 20% van hun omzet, terwijl bijvoorbeeld doe-het-zelf winkels 20% meer omzet realiseerden. Het toont ook een verschil tussen de dorpen en binnensteden en de periferie. Mode- en sportwinkels bepalen in de belangrijke winkelstraten in Nederland het winkelbeeld, doordat zij de helft van alle winkelpanden invullen. Als winkels verdwijnen, zijn de gevolgen voor onze binnensteden niet te overzien. Daarnaast zijn er verschillen tussen grote binnensteden die sterker lijden onder de coronamaatregelen en wijkwinkelcentra die juist profiteren. Ook zien we verschillen tussen jonge startende ondernemers die vaak schulden hebben gemaakt en oudere ondernemers die juist hun vermogen en pensioen hebben opgesoupeerd.

Steun is onmisbaar, maar geen panacee voor de retail

Ondanks de steunmaatregelen, die een onmisbare bijdrage leveren om de crisis te kunnen doorstaan, is het verlies aan omzet fors. Een ondernemer in de non-food retail heeft een gemiddeld rendement van 4%, dat bedoeld is voor het eigen inkomen en voor het doen van investeringen. Een modewinkel met 20% omzetverlies, wordt via steun in het gunstigste geval voor 40% van het omzetverlies gedekt via NOW, TVL en VGD. Dat betekent dat een ondernemer minimaal drie jaar lang alleen moet werken voor het inlopen van het verlies in 2020. In deze drie jaar kan de ondernemer niet investeren of zichzelf een inkomen toekennen. Hoe langer de crisis duurt, hoe groter dit probleem.

I Investeer in dorpen en steden én pak regie

De retail is al jaren sterk in verandering, door de forse groei van online winkelen, het verschuiven van huishoudelijke uitgaven van consumptie naar diensten en consuminderen door onder meer vergrijzing van de bevolking. Ondernemers hebben te maken met een nieuwe werkelijkheid en moeten meer dan ooit inspelen op de veranderende wensen van consumenten. De coronacrisis zorgt voor een stroomversnelling die de urgentie tot actie vergroot. De ontwikkelingen die waren voorzien tussen 2020 en 2030, voltrekken zich nu in een veel korter tijdsbestek. We zien daardoor zelfs de toekomst van kansrijke winkelconcepten, gezonde ondernemingen en sterke winkelgebieden bedreigd worden.

Ontwikkel nationaal beleid voor de detailhandel

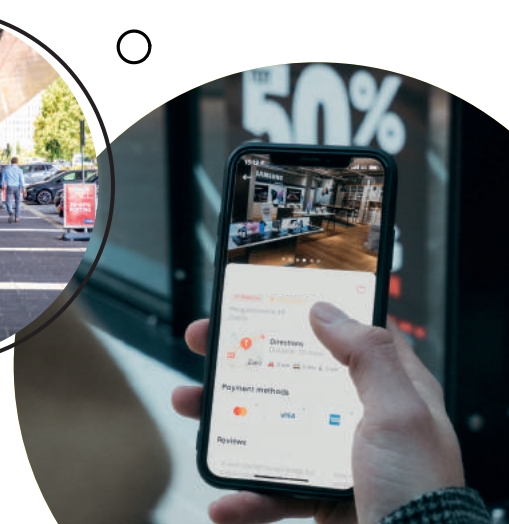
De grote uitdaging voor de komende jaren is het ontwikkelen van een visie van de Rijksoverheid op de detailhandel. Zonder nationale beleidsvisie en regie kan de retail zich niet herstellen van deze crisis. Het Centraal Planbureau stelde dit onlangs terecht vast. Het ontbreken van visie heeft zelfs bijgedragen aan de huidige problematiek. Gemeenten en provincies zijn sinds 2004 verantwoordelijk gemaakt voor het detailhandelsbeleid. Dit heeft geleid tot een ongebreidelde groei van het aantal vierkante meters winkeloppervlak. Regionale regie van provincies ontbreekt en gemeenten hebben onvoldoende actuele lokale detailhandelsvisies met een duidelijk omschreven transformatieopgave.

Dit alles is mede debet aan de huidige kwetsbaarheid van de retail die door corona zichtbaar wordt. Het verdienvermogen van winkeliers staat zelfs meer onder druk door deze ongebreidelde groei van winkelmeters, dan door de opkomst van online winkelen. De huidige situatie wordt de laatste jaren nog eens versterkt, doordat de aandacht voor de retail in provinciale coalitieakkoorden sinds de laatste Provinciale Statenverkiezingen is

afgenomen. En ondanks de RetailDeals, die de laatste jaren met gemeenten en provincies werden gesloten, zien we nog te weinig resultaat. Het aantal vierkante meters nieuwe winkelruimte én de leegstand zijn beiden toegenomen, terwijl reeds in 2015 is vastgesteld dat er 20% winkelmeters te veel zijn.

Kwetsbaarheid binnenstad bedreigt vitaliteit

Corona heeft daarnaast de kwetsbaarheid van onze binnensteden aan het licht gebracht. Onze steden zijn net als de retail in transformatie. Door de druk op het ecosysteem van de stad (cultuur, horeca, retail en wonen) dreigt de vitaliteit verloren te gaan. We zien dit in onze grote steden, maar met name in middelgrote steden en kleine dorpskernen. De retail wordt nu nog gesteund met coronamaatregelen, maar zodra die stoppen, begint pas het echte werk. In november 2020 heeft de Tweede Kamer via een unaniem aangenomen motie van de PvdA (35420 Nr. 158) verzocht om structurele economische schade aan steden en dorpskernen veroorzaakt door corona aan te pakken. Reeds in 2019 hebben VVD en D66 aan het kabinet gevraagd om de uitdagingen in de retail aan te pakken en te helpen bij de transformatie naar toekomstbestendige winkelstraten. Ook deze motie (35 300 XIII Nr. 30) is met algemene stemmen aangenomen. Beide moties moeten nog worden uitgevoerd.

Om alsnog uitvoering te geven en de extra uitdaging op te pakken, stelt INretail voor om:

- Als Rijksoverheid een ruimtelijke visie op te stellen op winkelgebieden met daarbij een regierol voor provincies. De transformatie van winkelgebieden naar vitale en toekomstgerichte kernen met minder winkelmeters moet versnellen. De leegstand in elke provincie moet uiterlijk in 2025 terug naar maximaal 5%. Op deze wijze halen we minimaal 5 miljoen vierkante meters winkel aan overcapaciteit uit de markt en creëren we ruimte voor potentieel 50.000 woningen in dorpen en steden binnen de bestaande bebouwde omgeving.
- Een landelijk fonds voor lokale transformatie van winkelgebieden op te zetten naar analogie van het Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing. Dit fonds moet gericht zijn op zowel het transformeren van de hoeveelheid winkelmeters als ook de aanpak en (re-)vitalisering van winkelgebieden.
- Vastgoedeigenaren met fiscale maatregelen aan te sporen om een pand te transformeren of in te vullen met dezelfde bestemming. De verhuurdersheffing voor de woningcorporaties af te bouwen en de extra investeringsruimte in te zetten voor transformatie naar woningen in binnensteden en de periferie.
- De Retailagenda te vervangen door een 'Binnenstadagenda' onder leiding van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze agenda richt zich op het vitaal houden van onze binnensteden en dorpskernen en verbindt de betrokken publieke en private partijen om de ruimtelijke visie en beleid in de praktijk uit te voeren.
- Ondernemerschap in de retail weer te beleggen op landelijk niveau binnen het ministerie van Economische Zaken en Klimaat met een eigen directie die beschikt over sectorale kennis van de retail en die in nauwe samenwerking met de Binnenstadagenda handelt. Deze directie moet zich richten op ondernemerschap en banen in de retail.

II Investeer in ondernemerschap en banen in de retail

Ruime regeling belastingen en herstelfonds private schulden

De grote schuldenberg is een molensteen om de nek voor ondernemers. De solvabiliteit is fors afgenomen en dit maakt het onmogelijk voor ondernemers om nieuw vreemd vermogen aan te trekken. Het huidige liquiditeitstekort in de retail leidt ertoe dat nieuwe voorraden niet of in te kleine hoeveelheden kunnen worden aangeschaft. Dit betekent dat in het najaar en de winter van 2021 te weinig omzet gemaakt wordt om winst te kunnen maken. Zonder winst zal een ondernemer niet alleen geen eigen inkomen hebben, maar kunnen bestaande schulden niet worden afbetaald. Zonder oplossing voor de schuldenberg, komt de retail in een neerwaartse spiraal.

Daarom vraagt INretail om in die gevallen waar de overheid en uitvoeringsorganisaties een vordering hebben op ondernemers, een ruime terugbetaaltermijn van toepassing te verklaren zonder terugbetaalverplichting tot 1 januari 2024 en met een invorderingsrente nihil of hoogstens 0,1%. Het in gewone tijden toegepaste percentage invorderingsrente op belastingschulden van 4% staat namelijk gelijk aan de gemiddelde marge in de non-food retail.

Naast publieke schulden, hebben ondernemers in de retail grote schulden opgebouwd bij banken, leveranciers, verhuurders en andere partijen. Deze schulden moeten worden overgenomen door een herstelfonds dat de schulden kan omzetten naar schulden met langere looptijden en lagere rentes. Op deze manier krijgen ondernemers de ruimte om geleden schade in te lopen, innovaties door te voeren en daarna op een tempo die bij de onderneming past de schuld af te lossen.

Stoppen en herstructureren

In de retail zullen meer ondernemers hun onderneming willen herstructureren naar een nieuw bedrijfsmodel of hun onderneming willen beëindigen. De te betalen transitievergoeding werpt voor veel ondernemers een te hoge drempel op, omdat financiële middelen vaak ontbreken. Daarnaast zorgen schulden bij de overheid tot

terughoudendheid bij private schuldeisers om afspraken te maken. INretail ziet een oplossing in het overnemen van de transitievergoeding door het UWV zonder dat de werkgever het bedrag eerst zelf hoeft te betalen en het kwijtschelden van belastingschulden bij herstructurering of beëindiging van de onderneming.

Een eerlijk speelveld voor iedereen

Corona heeft binnen de retail gezorgd voor een verschuiving naar online bestedingen door consumenten. Het aandeel van grote internationale onlinespelers neemt snel toe. Zij profiteren van de coronamaatregelen en specifiek van de maatregelen gericht op fysieke winkels. Ook maken zij gebruik van onze goede (digitale) infrastructuur, een hoogopgeleide bevolking en een hoog internetgebruik. Tegelijk leveren zij nagenoeg geen financiële of sociale bijdrage aan onze maatschappij. Om de balans fair te houden, moet Nederland een digitaks invoeren voor grote techbedrijven. Zet de inkomsten van deze taks in voor het steunen van digitalisering van ondernemers. Binnen de platformeconomie moet meer onderzoek plaatsvinden naar de negatieve effecten op milieu, ondernemers, werknemers en consumenten en er moet een plan van aanpak komen om deze misstanden op te lossen.

INretail vraagt verder aandacht voor een eerlijk speelveld tussen ondernemers in de binnensteden en ondernemers in de periferie. Binnensteden dreigen steeds verder op slot te gaan door middel van zero emissie zones, autoluwe zones, strenge venstertijden en door minder en duurdere parkeerplekken. Wij vragen de Rijksoverheid dit beleid zoveel mogelijk te harmoniseren, zoals zij bijvoorbeeld ook met de regelgeving voor milieuzones doet. Concreet moet tot 2025 een landelijke cap gezet worden op de stijging van de lokale (parkeer)lasten ter hoogte van de inflatie. Verder moet de overheid een bijdrage leveren aan het stimuleren en ondersteunen van slimme distributie, duurzame hubs en lokaal kopen.

Tot slot vraagt INretail aandacht voor een eerlijk speelveld tussen retail en producenten. Verkopers mogen geen wettelijke verantwoordelijkheid dragen voor garanties, als zij hiervoor afhankelijk zijn van de producent. Via maximale harmonisatie moeten de verschillen in rechten voor ondernemers en consumenten tussen EU-lidstaten uitgebannen worden. De concurrentiepositie van de Nederlandse retail moet bewaakt worden door in de Nederlandse wet een maximum garantietermijn van twee jaar op te nemen.

Ruimte om te investeren

Vanwege corona zijn veel mkb-ondernemers versneld aan de slag gegaan met digitalisering en het toepassen van innovatieve technologie. Ten onrechte wordt de retail echter niet gezien als innovatieve sector. Het beleid van de Rijksoverheid richt zich alleen op het ontwikkelen van producten en niet op het toepassen ervan, hoewel dat ook met risico voor de ondernemer gebeurt. De oproep van INretail is om innovatiesubsidies ook te ontsluiten voor ondernemers die op eigen risico vernieuwingen toepassen in hun (web)winkel en ook niet weten of die succesvol zullen zijn. Investeer ook in vouchers, waarmee mkb-retailers hun online vindbaarheid kunnen vergroten en verder kunnen digitaliseren.

Maak klimaatopgave doelmatig en proportioneel

Duurzaamheid is een essentiële voorwaarde voor een toekomstbestendige retail, maar de klimaatopgave is voor het mkb niet proportioneel en doelmatig. De inspanningen en investeringen moeten worden afgewogen tegen het beoogde effect. Bovendien moeten het realistische investeringen zijn qua gevraagde kennis en benodigde financiën. De retail heeft hiervoor financiële steun nodig in de vorm van risicovrije leningen. Meer winkels zullen namelijk gaan sluiten. Tegenover de verplichte investeringen staan dan geen inkomsten meer via energiebesparing, terwijl de leningen overgaan op de privépersoon. Naast financiën is behoefte aan kennis om de winkelpanden en de logistiek te verduurzamen.

Maak economie minder bankafhankelijk

Blijvend punt van aandacht voor de retail is de terughoudendheid van banken om krediet ter beschikking te stellen aan ondernemers. INretail sluit zich aan bij de oproep van VNO-NCW en MKB-Nederland om de economie minder afhankelijk te maken van banken. De financieringsbehoefte van de retail is groot en daarom moeten alternatieven gevonden worden om aan die behoefte te voldoen.

Werknemers maken het verschil

Werken in de retail vraagt flexibiliteit van zowel de werknemer als de werkgever. In de detailhandel wordt gewerkt met bandbreedtecontracten die zekerheid van

werk en inkomen geven. Tegelijkertijd geven ze ruimte aan medewerkers om de door hen gewenste balans tussen werk en privé te vinden en aan werkgevers om in te springen op pieken en dalen in de verkoop. INretail vraagt altijd om een helder onderscheid te maken tussen deze vorm van 'gezonde flex' ten opzichte van 'foute flex', die de commissie Borstlap probeert weg te nemen. De wens om het wettelijk minimumloon te laten stijgen, zal zonder flankerend beleid leiden tot het verlies van banen. Vooral lokale banen. Een belangrijke stap die eerst gezet moet worden, is het verkleinen van het verschil tussen het brutoloon en het nettoloon van medewerkers (de 'wig'), zodat werken beter loont. Lagere werkgeverslasten zijn een stimulans voor banengroei en geven ruimte voor loongroei.

III Las pauze in bij voorgenomen wetgeving

Het voorgaande kabinet heeft enkele beleidskeuzes gemaakt die nu deels in uitvoering zijn, dan wel in voorbereiding. INretail vraagt rekening te houden met de draagkracht van de retail en een pauze in te lassen op de volgende beleidsvoornemens tot en met 2022:

- Het invoeren van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor de textiel- en kledingsector. Voor de invoering van een UPV is draagvlak, maar de draagkracht ontbreekt doordat kledingwinkels zeer hard geraakt zijn door de coronacrisis.
- De invoering van zero-emissie zones in gemeenten per 2025. De retail kan de noodzakelijke investeringen in nieuwe mobiliteit niet doen, terwijl zij herstelt van de coronacrisis. Dit kan alleen met een forse uitbreiding van de subsidies.
- De verplichting tot investering in energiebesparing van winkelpanden. De middelen hiertoe ontbreken in de retail. Ondernemers die hun onderneming willen beëindigen of herstructureren vóór 31 december 2022 moeten worden uitgesloten van de verplichting.
- De voorgenomen wettelijke inperking van de betaaltermijnen tot maximaal 30 dagen moet niet gelden voor de retail. De periode tussen inkoop door de retail en verkoop aan de consument is doorgaans enkele maanden. Door de betaaltermijn nog verder in te perken, komen winkelketens die door corona al in de financiële problemen zitten, nog verder in de problemen.

Algemeen

2.500
winkelgebieden

Totaal aantal verkoop-
punten retail in 2020 **85.938**

30.900.000 m²
winkelometers

waarvan leegstand
3.200.000 m²

Verwachte toename
leegstand in 2021 met **20%**

870.000
medewerkers in de retail

122.195

ondernemers
(DGA en zelfstandig)

9% DGA (10.465)

91% Zelfstandig (111.730)

1 op 10 van de
Nederlandse
beroepsbevolking
werkt in de
retail

Bijdrage aan goede doelen
200.000.000

Bijdrage bbp
4%

Exploitatiebeeld non-food voor Corona

Inkoopwaarde	53,3
Brutowinst	46,7
- Huisvestingskosten	13,3
- Personeelskosten	17,9
- Overige bedrijfskosten	12
Kosten	43,2
Bedrijfsresultaat (nettowinst)	3,5

Aandeel retail in btw-inkomsten

Btw omzetbelasting

58,6 mld

Btw retail

16,7 mld

Inkomsten overheid uit btw

28,5%

Totaal omzet detailhandel

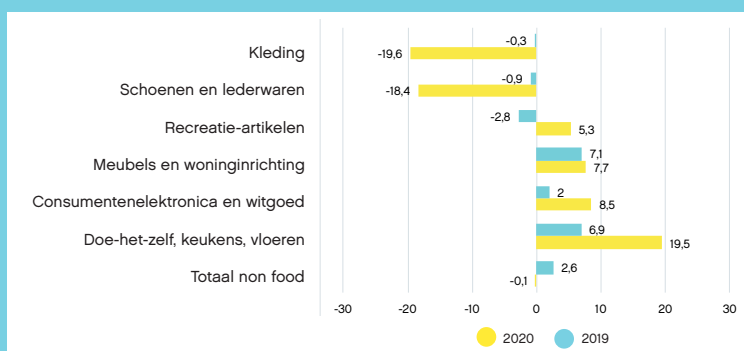
124 mld

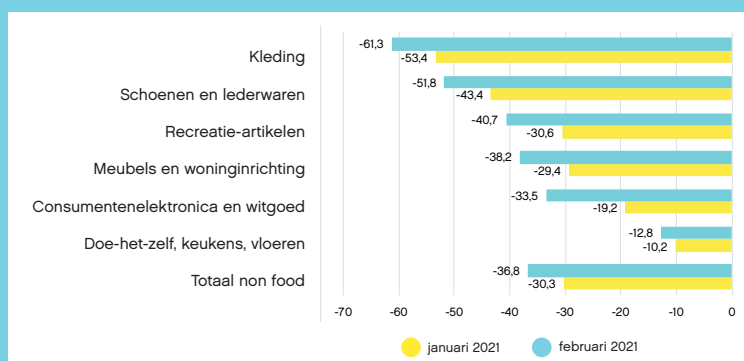
Van elke **100 euro** die mensen **uitgeven**,
besteden ze gemiddeld **30 euro** in de **retail**,
waarvan **24 euro** in een **fysieke winkel**

Corona & Herstel

Omzet deelbranches detailhandel 2020 vs 2019

Omzet deelbranches detailhandel jan 2021 vs feb 2021

Openstaande belastingschuld
van de sector handel eind 2020

2,4 mld

Toename schuldenlast
bij non-food retail
ondernemers ten
gevolge van corona

50%

6 op de **10**

zelfstandig
ondernemers vreest
persoonlijk
failliet te gaan

Consumentenvertrouwen
nam in 2020 af met **27%**

In januari 2021 was de
consumentenbesteding

13,5%

lager dan januari 2020

Wat INretail voorstelt:

I Investeer in dorpen en steden én pak regie

- Ruimtelijke visie op winkelgebieden van Rijksoverheid met een regierol voor provincies om leegstand terug te dringen naar onder de 5%.
- Een landelijk fonds voor lokale transformatie en herstructurering van winkelgebieden.
- Fiscale maatregelen die transformatie winkelveastgoed naar andere bestemming stimuleren.
- Afbouw verhuurdersheffing voor extra investeringsruimte voor transformatie winkels naar woningen.
- Een 'Binnenstadagenda' waarin publieke en private partijen het ruimtelijk ordeningsbeleid uitvoeren.
- Een directie retail gericht op ondernemerschap en banen binnen ministerie Economische Zaken en Klimaat.

II Investeer in ondernemerschap en banen in de retail

- Ruime terugbetalingsregeling belastingschulden zonder terugbetaalverplichting tot 1 januari 2024 en met een invorderingsrente nihil of hoogstens 0,1%.
- Herstelfonds voor private schulden, zodat ondernemers middelen hebben om te investeren.
- Kwijtschelden belastingschuld bij herstructurering of beëindiging bedrijf.
- Digitaks voor grote techbedrijven en gebruik middelen om te investeren in digitalisering van de retail.
- Onderzoek misstanden e-commerce en plan van aanpak.
- Harmoniseer beleid toegang tot de stad.
- Zet landelijke cap op stijging parkeerlasten ter hoogte inflatie tot en met 2025.
- Stimuleer en ondersteun slimme distributie, duurzame hubs en lokaal kopen.
- Harmoniseer wettelijke garantietermijn en leg verantwoordelijkheid niet bij verkoper, maar bij producent.
- Ontsluit innovatiesubsidies ook voor retail.
- Maak klimaatopgave haalbaar met kennis en middelen.
- Sluit ondernemers die hun onderneming willen beëindigen of herstructureren vóór 31 december 2022 uit van verplichting tot energiebesparende maatregelen.
- Stimuleer alternatieve financiering buiten banken om.
- Maak onderscheid tussen 'gezonde flex' in arbeidscontracten en 'foute flex'.
- Verklein de wig tussen bruto- en nettoloon en zorg dat stijging minimumlonen niet leidt tot banenverlies.

III Las pauze in bij voorgenomen wetgeving

Druk op de pauzeknop bij beleid waarvoor geen draagkracht is, zoals:

- zero-emissie zones;
- de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid textiel (UPV);
- de invoering van de wettelijke betaaltermijn van 30 dagen;
- de verplichte verduurzaming van winkelpanden.

